

Se mottakerliste

Henvendelse til: Nina Rønning Raabel
Tlf.: 48953516
Faks:
E-post: raanin@jbv.no

Dato: 03.12.2014
Saksref.: 201407468-1
Deres ref.:
Vedlegg:

Postadresse:
Postboks 4350
NO- 2308 Hamar

postmottak@jbv.no

Sentralbord:
05280

Org. Nr.:
971 033 533 MVA

Bankgiro:
76940501888

jernbaneverket.no

Høringsuttalelse til vannforvaltingsplaner 2016-2021

Det vises til forvaltningsplaner fra vannregionene Glomma, Vest-viken, Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Trøndelag og Nordland. Planene er i henhold til vannforskriften, på offentlig høring i 2014. Jernbaneverket (JBV) har anlegg i alle disse vannregionene, og vannforvaltingsplanene vil i så måte kunne påvirke deler av vårt arbeid. Styrket fokus på ivaretagelse av vannmiljø er positivt og i tråd med EU's vanddirektiv og vannforskriften i Norge. Forvaltningsplanene som nå er på høring bidrar til dette. JBV er sektormyndighet, og ansvarlig for jernbaneanlegg og jernbanevirksomhet i Norge. JBV er en stor grunneier og mange av våre anlegg ligger ved elver, bekker, innsjøer, kyst og andre vannforekomster med potensiale for å påvirke vannmiljøet. Det er avdekket begrenset med konflikter mellom jernbane og godt vannmiljø ved våre eksisterende anlegg. Vi ser likevel at vi har noen utfordringer innen vårt ansvarsområde når det gjelder oppfyllelse av vannforskriftens krav til å opprettholde eller bedre tilstanden på vannforekomster. Da det er lite spesifikt for JBV å kommentere i de ulike regionale planene, anser vi det som mest hensiktsmessig å gi en felles kommentarer til alle forvaltningsplanene, inkludert oversikt over våre hovedutfordringer i planperioden 2016-2021.

1 JERNBANEVERKETS UTFORDRINGER

Aktivitet innen utbygging og vedlikehold av jernbane har økt de senere år. I Nasjonal transportplan ligger det også planer om ytterligere utbygging i vannforvaltningens planperiode, 2016-2021. Det er innen bygging av ny jernbane og større byggeprosjekter ved eksisterende bane det er størst potensiale for at JBV påvirker vannmiljøet negativt. Jernbaneverket har et potensiale for fysiske påvirkninger i form av inngrep og konstruksjoner og kjemisk påvirkning i form av avrenning og utslipp fra anleggsvirksomhet, forurensingslokaliteter, verksteder og bruk av plantevernmidler.

Grunnlaget for Jernbaneverkets arbeid med vannmiljø ligger i de nasjonale miljømål som er fastsatt for utslipp av miljøgifter og for vannkvalitet. Vannforskriften har krav om miljømål for vannforekomster og krav om forebyggende og avbøtende tiltak for fysiske, biologiske og kjemiske påvirkninger. Nye inngrep skal planlegges, gjennomføres og driftes slik at de i minst mulig grad fører til en forringelse av vannkvaliteten. JBV ser at det er et behov for ytterligere kunnskap om påvirkning på vannkvaliteten, samt forebyggende og avbøtende tiltak.

Nedenfor omtales punkter som er relevante for JBV med hensyn på vannmiljø. Dette er fagområder det allerede fokuseres på i JBV, blant annet som følge av vannforskriften og det offentlige vannforvaltningsarbeidet.

1.1 Planlegging

For å kunne ivareta vannmiljø i nye prosjekter, må vannmiljøet være en del av vurderingskriteriene allerede på planstadiet. JBV har et styringssystem som har i seg håndtering av miljøhensyn i planfasene. Vi anser vannmiljøet som ivaretatt gjennom dette. Jernbaneverket kommer til å jobbe videre med dette i perioden for vannforvaltningsplanen.

Erfaring viser at det kan oppstå målkonflikt mellom miljøtema og jernbaneprosjekter. Det er viktig å presisere at for av Jernbaneverkets store prosjekter vil det gjennom deler av prosessen, og ved beslutninger være flere aktører/beslutningstakere involvert (departement, Fylkesmenn, kommuner mm). Dette er i så måte beslutninger som ikke alltid tas av Jernbaneverket alene.

1.2 Valg av løsning/installasjoner

Vekting av vannmiljø i valg av løsning for konstruksjoner/installasjoner i nybygging, drift- og vedlikeholdsprosjekter er essensielt for å opprettholde eller bedre tilstand på vannforekomster. Konsekvens- og risikovurderinger inkludert vannmiljø i slike valg er noe JBV integrerer i vårt styringssystem.

1.3 Anleggsfasen

Søkelys på vannmiljø i anleggsfasen og hvordan håndtere midlertidig påvirkninger på vannmiljø både for utbyggingsprosjekter og for drift- og vedlikeholdsprosjekter er viktig. JBV har rutiner for ivaretagelse av miljøet i anleggsfasen. Jernbaneverket ser likevel behov for økt oppmerksomhet på dette feltet. Dette er noe vi vil jobbe videre med i planperioden og ved videreutvikling av vårt styringssystem.

1.4 Kjemikaliebruk

JBV har i sitt styringssystem instruks for anskaffelse, oppbevaring, bruk, transport og avhending av kjemiske produkter. Dette skal sikre at Jernbaneverket til enhver tid håndterer kjemikalier etter gjeldende lover og forskrifter, slik at det ikke representerer helsefare eller fører til skade på ytre miljø. Dette gjelder alle enheter i Jernbaneverket og eksterne som benytter kjemikalier i forbindelse med arbeid hos jernbaneverket.

Plantevernmidler

En av Jernbaneverkets oppgaver er av sikkerhetsmessige hensyn å drive vegetasjonskontroll i og langs jernbanespor. Det er strenge regler for hvordan dette skal håndteres. JBV har pågående arbeider for å begrense bruken av plantevernmidler til slikt arbeid. Det er nylig inngått avtaler med leverandører hvor valgte metoder for bruken av plantevernmidler i sporet forventes å redusere betydelig i forhold til dagens praksis. JBV vil fortsette å jobbe med både økt kunnskap om skadevirkninger og å finne gode alternativer til bruk av plantevernmidler, samtidig som nødvendige sikkerheten ivaretas.

Foruten plantevernmidler er disse kjemikalier vanligst å benytte i Jernbanelinjen: motoroljer, hydrauliske oljer, diesel og ulike vedlikeholdskjemikalier som f.eks. vaskemidler, spraybokser til smøring o.l.

1.5 Forurensningslokaliteter

Jernbanelinjen har noen lokaliteter med kjent forurensning, fra flere av disse er det forventet at forurensningen påvirker vannforekomster. Disse lokalitetene har høy prioritet og oppryddingsprosjekter for disse er i gang, og er planlagt ferdigstilt innen 2017. Det kan imidlertid i løpet av perioden komme fram nye lokaliteter som JBV per i dag ikke er kjent med. Nødvendigheten av tiltak vil da bli vurdert etter både forurensningsforskriften og vannforskriften, og oppryddingstiltak gjennomføres der det er behov.

1.6 Vandringshinder

Jernbanelinjen har mange kryssninger med bekker og elver i Norge. Det er gjennomført en kartlegging av stikkrenner i de elvene der det er årssikker vannføring og hvor det potensielt kunne være fiskehinder. Det er avdekket svært få fiskehinder. Skjerpede rutiner for rensing av stikkrennene for vegetasjon er viktig for å opprettholde denne tilstanden. Dette er også viktig for å unngå tette stikkrenner ved flomhendelser. Strategien videre vil være å sikre at det bygges og vedlikeholdes stikkrenner på en slik måte at det ikke skapes nye vandringshindre. Blant annet anser vi at en viktig arena for å få vannmiljø inn i flomsikringsarbeidet er delprosjektet "Håndtering av flom og vann på avveie". Dette er en del av samarbeidsprosjekt NIFS (Naturfare, Infrastruktur, Flom, Skred), hvor både JBV, SVV og NVE deltar.

2 TILTAKSLISTE FOR JBV I PLANPERIODEN 2016 - 2021:

Nedenfor vises JBV's tiltaksliste for JBV i planperioden 2016-2021.

Vannregion / Sted	Status/behov	Tiltak	Overvåking
Gjelder alle regioner der JBV har anlegg.	Behov for økt kunnskap om påvirkningen JBV's bruk av plantevernmidler har på vannforekomster	<ul style="list-style-type: none"> Videreføre prosjekter som søker alternative løsninger, og vurderer redusert bruk av plantevernmidler i JBV. 	
Gjelder alle regioner der JBV har anlegg	Nærmere gjennomgang av JBV's bruk av stoffer som står på vannforskriftens liste over prioriterte stoffer. Vurdering av sannsynlig påvirkning av vannforekomster.	<ul style="list-style-type: none"> Sammenstille kjemikalieinformasjon i JBV og vurdere opp mot listen med prioriterte stoffer. Vurdere behov for tiltak. Iverksette eventuelle nødvendige tiltak. 	
Vannregion Glomma, Alna	Avisingsanlegg på Alna, lekkasje til grunn og vann.	<ul style="list-style-type: none"> Sikre mot ny lekkasje Rydde opp i forurensning 	
Vannregion Vest Viken, Hokksund	Avrenning fra forurenset grunn i Hokksund	<ul style="list-style-type: none"> Rydde opp i forurensning 	Overvåking av vannkvalitet igangsettes

			tidlig i planperioden
Vannregion Vestviken	Oljeforurensning i grunnen Hønefoss	<ul style="list-style-type: none"> • Oppryddingstiltak er gjennomført, men det kan være behov for ytterligere tiltak. 	Overvåking og tiltak pågår.
Vannregion Trøndelag, Hommelvika	Avrenning fra forurenset grunn i Hommelvika	<ul style="list-style-type: none"> • Fullføre opprydding av forurensning 	Overvåkning av vannkvalitet er igangsatt
Gjelder alle regioner der JBV har anlegg	Det kan oppstå/oppdages ytterligere forurenset grunn på JBVs eiendommer. Uønskede utslipp og ikke ferdig kartlagte lokaliteter for tidligere forurensning	<ul style="list-style-type: none"> • Videre kartlegging av forurenset grunn • Planlegge og gjennomføre tiltak der dette eventuelt blir nødvendig. 	Eventuell overvåkning for å se resultat etter tiltak.
Vannregion Trøndelag Gjelder også andre regioner	Vandringshindre i kulverter. Gjelder alle regioner dersom nye hindre oppdages.	<ul style="list-style-type: none"> • Nærmere vurdering av 9 lokaliteter i vannregion Trøndelag for mulig vandringshinder. • Vandringshindre fjernes der det blir vurdert til å være kost/nytte effektivt 	

Tabell 1: JBV's tiltaksliste i planperioden 2016 - 2021

Utvikling av styringssystem og rutiner for ivaretagelse av vannmiljø i alle ledd i plan-, utbygging-, drift og vedlikeholdsfasen er ikke satt opp som tiltak i tiltakslisten. Dette er en del av den interne kontinuerlige utviklingen av JBV's eget styringssystem. Vi gir likevel i tabell 2 en oversikt over strekninger med de største byggeprosjektene som vi forventer vil være under planlegging og/eller bygging i løpet av forvaltningsplanperiode 2016-2021 (jf. Nasjonal Transportplan (NTP 2014-2023 og Jernbaneverkets Handlingsprogram 2014-2023)). Dette er tiltak/prosjekter som kan ha et potensiale for påvirkning på vannforekomster.

Vannregion	Strekning	Status i perioden 2016 - 2021
Vannregion Vest Viken		
	Drammen – Kobbervikdalen	Planfase og byggefase
	Holm – Holmestrand – Nykirke	Ferdigstillelse
	Nykirke – Barkåker	Plan- og byggefase
	Barkåker – Tønsberg	Ferdigstillelse
	Tønsberg – Stokke	Planfaser
	Stokke – Sandefjord	Planfaser
	Sandefjord – Larvik	Planfaser
	Farriseidet – Porsgrunn	Ferdigstillelse
	Porsgrunn – Skien	Mulig start av planfase
	Ringeriksbanen	Plan- og byggefase
Vannregion		

Glomma		
	Follobanen	Plan- og byggefase
	Sandbukta - Moss-Såstad	Plan- og byggefase
	Haug – Seut	Plan- og byggefase
	Seut – Fredrikstad – Sarpsborg	Planfaser
	Sarpsborg – Halden	Planfaser
	Venjar – Eidsvold –Langset	Plan- og byggefase
	Langset-Kleverud	Ferdigstillelse
	Kleverud-Sørli	Plan- og byggefase
	Sørli-Hamar	Plan- og byggefase
	Hamar – Lillehammer	Planfaser
	Fornyelse/utvidelse av Alnabru-terminalen	Utredninger/plan- og byggefaser
Vannregion Rogaland		
	Oppgradering/fornyelse Stavanger-Egersund	Plan- og byggefase
Vannregion Hordaland		
	Ulriken, Bergen – Arna	Plan- og byggefase
	Fornyelse av Nygårdstangen godsterminal	Plan- og byggefase
Vannregion Trøndelag		
	Tiltak på Brattøra og Heimdal i påvente av ny godsterminal i Trondheimsregionen	Plan- og byggefase
	Trondheim – Steinkjer	Plan- og byggefase
	Meråkerbanen	Plan- og byggefase

Tabell 2: Utbyggingsstrekninger i planperioden fordelt på vannregion, jf. NTP (2014 – 2023)

Mer informasjon om prosjektene finnes på <http://www.jernbaneverket.no/no/Prosjekter/>

3 MEDVIRKNING OG RAPPORTERING

For JBV har det så langt vært begrenset med ressurser til deltakelse og medvirkning i vannforvaltingsarbeidet. Det legges i forvaltningsplanene opp til en bred medvirkning på både regional- og områdenivå, noe som krever mye ressurser fra en sektor som er involvert i 9 av landets vannregioner. Dette sett sammen med at JBV påvirker vannmiljøet relativt lite og at det stort sett er lik type påvirkning uavhengig av region, gjør at ressurser til medvirkning også i fremtiden kan bli en utfordring. JBV mener derfor at medvirkningen bør tilpasses slik at den blir mest mulig praktisk og realistisk i forhold til påvirkning. Det bør for eksempel satses mer på å arrangere tematiske møter. JBV kan prioritere ressurser til større medvirkning i konkrete saker som omhandler for eksempel samferdselssektoren. Når det gjelder både medvirkning og rapportering, vil det fra JBV's ståsted være mest hensiktsmessig med felles systemer uavhengig av vannregion.

Med hilsen
Gorm Frimannslund

Infrastrukturdirektør

Mottaker	Adresse	Post	Kontaktperson
Østfold Fylkeskommune	Postboks 220	1701 SARPSBORG	
Nordland Fylkeskommune	Fylkeshuset	8048 BODØ	
Buskerud fylkeskommune	Postboks 3563	3007 DRAMMEN	
Sør-Trøndelag fylkeskommune	Postboks 2350 Sluppen	7004 Trondheim	
Møre og Romsdal fylkeskommune	Julsundvegen 9	6404 MOLDE	
Hordaland fylkeskommune	Postboks 7900	5020 BERGEN	
Vest-Agder fylkeskommune	Postboks 517 Lund	4605 KRISTIANSAND S	
Rogaland fylkeskommune	Postboks 130	4001 STAVANGER	
Sogn og Fjordane fylkeskommune	Sentraladministrasjonen Fylkeshuset, Askedalen 2	6863 LEIKANGER	